

Ilmastokestävyyden linjaus Suomen Lähetysseurassa

Johdanto

YK:n pääsihteeri Antonio Guterres totesi syyskuussa 2024: "Ilmasto romahtaa. Äärimmäiset lämpötilat, raivoavat tulipalot, kuivuus ja valtavat tulvat eivät ole luonnonkatastrofeja. Ne ovat inhimillisiä katastrofeja, joita fossiiliset polttoaineet yhä enemmän ruokkivat." (UN 2024a). Ilmastonmuutoksen nopea eteneminen näkyy Suomen Lähetysseuran jokapäiväisessä työssä sekä tässä tulevaisuuteen suuntaavassa ilmastokestävyyden linjauksessamme.

Linjauksen tarkoitus ja tavoitteet

Ilmastokestävyyden linjaus kertoo eri sidosryhmillemme tavoitteistamme ja lähestymistavoistamme. Ilmastolinjaus jatkaa Suomen Lähetysseuran strategiaa (2024a), jossa yhtenä painopisteenä on ilmasto-oikeudenmukaisuus ja kestävä ilmastokriisin ratkaisut.

Ilmastokestävyys tarkoittaa Lähetysseurassa ilmastonmuutoksen hillintää, sopeutumista, tuhoihin ja peruuttamattomiin muutoksiin varautumista sekä ilmastovaikuttamista ja ilmastotietoisuuden lisäämistä.

Vastuullisuus on yksi arvoistamme. Ilmastokriisi ja luontokato toimivat ajureina monelle maailman megatrendille. Muutokset paikallisissa ilmasto-olosuhteissa ja pitkään jatkuvat konfliktit lisäävät köyhyyttä, eriarvoisuutta ja pakolaisuutta. (Suomen Lähetysseura 2024a). Yhteistyö kirkkojen kanssa on työmme keskiössä. Ilmastokriisi aiheuttaa merkittäviä, myös peruuttamattomia vaikutuksia ja vaikutukset vaarantavat etenkin haavoittuvassa asemassa olevien ihmisoikeuksia.

Suomen Lähetysseuralla on ympäristöjärjestelmä, Kirkon ympäristödiplomi (2021), joka on uusittu vuonna 2023 (Suomen Lähetysseura 2024b). Tavoittelemme oman toimintamme hiilineutraaliutta viimeistään vuonna 2030, Kirkon energia- ja ilmastostrategian (2019) mukaisesti. Ympäristöjärjestelmä koskee kaikkia yksiköitämme ja pyrimme korkealaatuiseen ympäristötyöhön kaikissa toimissamme.

Teologinen perusta ja periaatteet

Suomen Lähetysseuran toiminta-ajatus on ilmaistu kokonaisvaltaisena lähetyksenä. Evankeliumin sanoma kuuluu paitsi kaikille ihmisille, myös luomakunnalle. Jumala itse on läsnä kaikessa luodussa ja luomakunta on Jumalan pyhän läsnäolon paikka. Luomakunta ja ihminen ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja riippuvaisia toisistaan. Luomakunta on ihmisen elinehto, mutta kristillisen uskon mukaan luomakunnalla on itseisarvo, joka ei riipu siitä, mitä kaikkea hyötyä se voi ihmiselle tuottaa. Ihminen on luotu luotujen joukossa, ja meidän on käytettävä luontoa varoen ja kohtuudella.

Jumalan luoma maailma, luomakunta, on arvoltaan mittaamaton: Jeesus Nasaretilainen avasi ylösnousemuksellaan oven ikuisen elämään Jumalan yhteydessä, ja lupaus tästä elämästä koskee kaikkea luotua todellisuutta, ei vain ihmistä. Luomakunta on paitsi osallinen pelastuksesta, myös hyvän sanoman välittäjä. Luonto puhuu Jumalasta ja koko luomakunnan lunastajasta. On kristittyjen tehtävä edistää luomakunnan hyvinvointia ja varjella sitä. Hallinnan, vahingoittamisen ja luonnonvarojen ylikäytön sijaan ihmisen tulee pitää huolta luomakunnasta, edistää sen hyvinvointia ja yhdessä sen kanssa ylistää Jumalaa.

Toinen teologinen näkökulma ilmastotyöhön nousee lähimmäisenrakkaudesta ja oikeudenmukaisuudesta. Ilmastonmuutoksen tuhoisat vaikutukset koettelevat eniten kaikkein heikoimpia ja köyhimpiä. Kristityillä on vastuu toisista ihmisistä: Jeesus opetti seuraajiaan puolustamaan heikkoja, köyhiä ja sorrettuja. Hänen esimerkinsä mukaan edistämme oikeudenmukaisuuden toteutumista ilmastotyön kautta. Näin tehdessämme Jumalan valtakunta tulee näkyväksi.

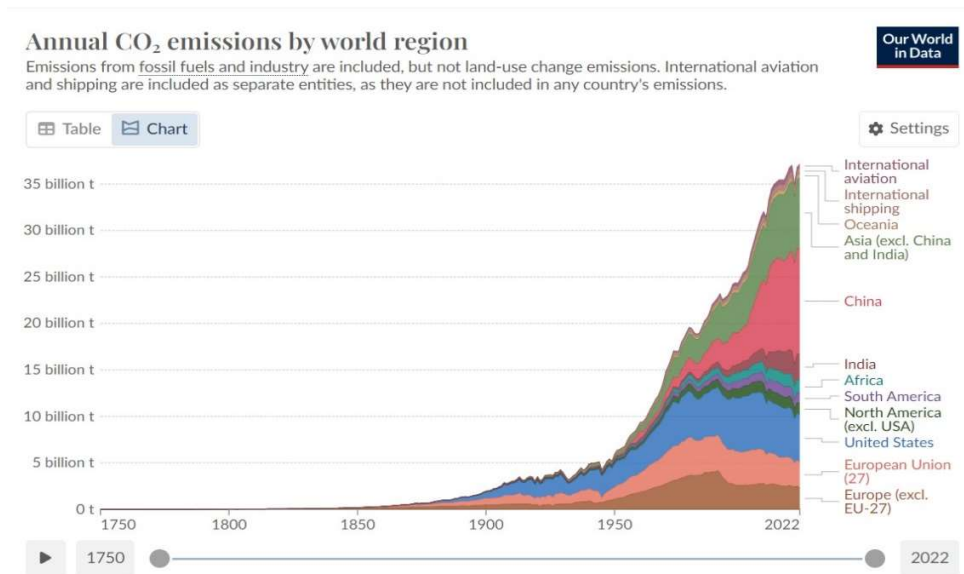
Hyvä sanoma on sanoma toivosta. Kristuksen ylösnousemukseen ankkuroitua toivo kykenee muuttamaan toivottomuuden ja ahdistuksen vakaumukseksi siitä, että Jumala luo kaiken uudeksi ja ihmiskunnan ja luomakunnan kärsimyksellä on loppunsa. Kristillisen toivo vapauttaa epätoivosta, ja sen merkityksellisyys ja voima konkretisoituvat silloin, kun se jaetaan ja eletään todeksi toisten kanssa. Toivo lähettää ihmiset liikkeelle ja toimimaan tässä ja nyt Jumalan lähetyksessä. (Suomen Lähetysseura 2015)

Toimintaympäristö

Maa-ilmanlaajuiset kehukset, kuten Pariisin sopimus, YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, Kunming-Montreal Biodiversity Framework ja Sendai Framework katastrofiriskien vähentämiseksi (UNFCCC 2024; UN 2024b; CBD 2024; UNDRR 2021, 2024) ohjaavat Lähetysseurankin toimia ilmastokriisissä.

IPCC toteaa kuudennessa arviointiraportissaan (IPCC 2023), että useiden vahinkoa aiheuttavien sääilmiöiden todennäköisyys on kasvanut. Myös monet meriä ja mannerjäätiköitä koskevat muutokset ovat jo nyt peruuttamattomia tai palautuvat erittäin hitaasti. Tulevien muutosten laajuus riippuu siitä, miten kasvihuonekaasujen, erityisesti hiilidioksidin, päästöt kehittyvät tulevaisuudessa. Tutkimukset (Konapala ym. 2020; Nauman 2018) tunnistavat alueita, joissa vuotuinen sademäärä nousee ja kausiluonteisesti vaihtelevat järjestelmät muuttuvat entistä vaihtelevimmiksi. Vaikka keskimääräinen sademäärä lisääntyy, haihdunta lisääntyy lämmön lisääntyessä vielä enemmän, jolloin kuivuusolosuhteet pahenevat monilla alueilla. Esimerkiksi monilla alueilla Afrikassa vesihuollon kysynnän alijäämä viisinkertaistuu jo 1,5-asteen skenaariorissa. Lentonin ym. (2019) tutkimus varoittaa ilmaston keikahduspisteistä, jolloin ilmasto muuttuu nopeasti ja palautumattomasti erilaiseksi. Globaaliin ilmastoon vaikuttavia keikahduspisteitä on useita. Viidessä toteutumisen alaraja on jo ylitetty, esimerkiksi Grönlannin jäätikön romahdukseen ja matalien leveysasteiden koralliriuttojen kuolemaan.

Historiallisesti korkea hiilijalanjälki liittyy korkeaan elintasoon ja länsimaiden korkeampi elintaso on saavutettu kestäättömästi. Samalla päästötaso on jatkunut suurena (kuva 1).

Kuva 1. Hiilidioksidipäästöt alueittain. Lähde: Our world in data (2024).

Haluamme vahvistaa yhteisöjä valitsemaan puhtaita energioita, toteuttamaan kiertotaloutta ja siten saavuttamaan kestävä hyvä elintaso. Suomen Lähetysseura

rassa teemme työtä eri maiden — myös Suomen — vastuunkantajien kuten valtiollisten organisaatioiden, kuntien, seurakuntien ja yritysten kanssa. Vaikuttaminen näihin on ilmastolinjauksemme ja vastuumme mukaista. Vastuunkantajien roolina on tehdä pitkäjänteisiä kestäviä valintoja.

Ilmasto-oikeudenmukaisuus

Lähetysseura noudattaa Luterilaisen maailmanliiton ja Act Alliancen ilmasto-oikeudenmukaisuuden periaatteita (LWF 2024; ACT 2024). Vaikka ilmastonmuutos koskettaa kaikkia ihmisiä maapallolla, se ei vaikuta tasaisesti eri ihmisiin, etnisiin ryhmiin, ammatteihin ja sukupuoliin. Ilmastonmuutos pahentaa haavoittuvimpien ihmisten tilannetta. Taustalla oleva sosiaalinen eriarvoisuus syvenee ilmastonmuutoksen myötä. Yhä äärevämmät säät, kausiluonteisesti vaihtuvien vuodenaikojen muutos sekä luonnonkatastrofit uhkaavat suhteettomasti kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä, ks. esim. OHCHR (2019), World vision (2024).

Lapset ovat äärimmäisen haavoittuvia katastrofeille. He ovat myös ryhmä, jolla on heikko mahdollisuus vaikuttaa itse tai osallistua päätöksentekoon. Ilmastonmuutoksesta johtuva siirtolaisuus vaarantaa lasten asemaa ja turvallisuutta ja aiheuttaa perheiden hajoamista. Lisäksi aliravitsemus, puhtaan veden puute ja veden välityksellä leviävät taudit sekä häiriintynyt tai katkennut koulupolku ovat ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Vammaiset henkilöt ovat myös erityisen alttiita ilmastonmuutoksen vaikutuksille, ja heillä on usein rajoitetut mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon ja sopeutumistoimenpiteisiin. Ilmastokatastrofeissa etenkin naisten hoivatyö ja vastuut lisääntyvät.

Kestämätön maankäyttö ja biodiversiteettikriisi pahentavat ilmastonmuutoksen vaikutuksia. Eläimet ja ekosysteemit kärsivät ja eläimetkin voivat olla ilmastopakolaisia. Monet ilmastonmuutoksen sopeutumisen ja kestävä maan- ja metsätalouden toimet parantavat myös eliöiden ja ekosysteemien kykyä sopeutua muuttuvaan ilmastoon. Luonnon monimuotoisuus, metsäkadon lopettaminen ja hiilinielujen vahvistaminen ovat tärkeitä oleville ja tuleville ihmis- ja eläinsukupolville.

Haluamme edistää sellaisia ratkaisuja, jotka mahdollistavat pitkäjänteisen ja joustavan työskentelyn ilmastonmuutokseen sopeutumisen, katastrofien aikaisen humanitaarisen työn ja tapahtuneista ilmastotuhoista palautumisen välillä. Kunnioitus ihmisoikeuksia kohtaan on välttämätön ehto erilaisille ilmastotoimille. Ihmisoikeusperustaisuus toimeenpanossa lisää ilmastotoimien hyväksyttävyyttä ja kestävyyttä.

Ilmasto-oikeudenmukaisuus ja taloudellinen oikeudenmukaisuus ovat keskeisiä teemoja nykyisten planeetaaristen kriisien ratkaisemisessa. Kehittyneet maat ovat sitoutuneet ohjaamaan 0,7 % bruttokansantulostaan kehitysyhteistyöhön, poistamaan ympäristölle haitallisia tukia sekä ohjaamaan rahoitusta ilmastomuutoksen rajoittamiseksi (YK-liitto 2024). On myös tärkeää huomioida, että kehitysapu ei yksin ole globaalien ongelmien ratkaisu: ratkaisut edellyttävät myös yksityisen sektorin osallistumista ja kehitysmaiden omaa kykyä kehittää resurssejaan.

Haluamme tehdä kumppaniemme ilmastohätätilan näkyväksi suomalaisille seurakunnille. Ilmastonmuutos vaikuttaa eniten jo valmiiksi heikossa asemassa oleviin ihmisiin ja Lähetysseura tukee heitä selviämään. Lähetystyössä näkökulmamme on pitää huolta ilmastokriisin keskellä elävistä ihmisistä niin, että heidän ei tarvitse nähdä nälkää tai lähteä pakolaiseksi kotiseudultaan. Ilmastotyö on lähimmäisenrakkautta.

Ruokaturva

Ilmastonmuutos heikentää ruokaturvaa ja johtaa kaupungistumiseen, kun pienet maatilat eivät enää ole elinkelpoisia esimerkiksi kuivuuden tai ilmastotuhon jälkeen. Kun ilmastonmuutos yhdistyy muihin maapallon kriiseihin, kuten maaperän köyhtymiseen ja luonnonvarojen, kuten veden liikakäyttöön, se voi tehdä jo ennestään haavoittuvasta tilanteesta kestävämmän. 90 prosenttia maailman pakolaisista on lähtöisin maista, joihin ilmastohätätila on jo vaikuttanut ja joilla on vähiten valmiuksia sopeutua ja varautua. Samalla ruokaturvaa ja elintarvikkeiden logistiikkaa käytetään konflikteissa aseena. (UNFCCC 2022)

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat äärimmäiset sääilmiöt, kuten kuivuus, tulvat ja myrskyt, ovat yleistyneet ja voimistuneet, mikä on jo nyt johtanut merkittäviin taloudellisiin menetyksiin ja heikentänyt ruokaturvaa. Euroopan komission (EC 2024) selvitys alleviivaa, kuinka maataloustuotanto on erityisen altis ilmastokriisin aiheuttamille lämpötilan, sademäärän ja sääolosuhteiden muutoksille. Elintarviketurvaan vaikuttavat myös väestönkasvu, köyhyys, riittämättömät varoitusjärjestelmät ja heikko maatalouden infrastruktuuri.

Ilmastotyön linjaukset

- 1) Sopeutuminen. Lähetysseuran ilmastotyössä korostuvat ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja kokonaisvaltaisen ilmastokestävyyden kasvattaminen yhteisöissä, joissa sen vaikutuksista kärsitään eniten.
- 2) Tuhoihin ja peruuttamattomiin muutoksiin varautuminen. Kaikissa Lähetysseuran hankkeissa, varsinkin ilmastohankkeissa, tunnustetaan mahdollisuus ilmastonmuutokseen liittyviin katastrofeihin ja peruuttamattomiin muutoksiin. Yhteistyö hallinnon ja muiden toimijoiden kanssa auttaa siirtymisessä hätäavusta ja reagoivasta sopeutumisesta riskien vähentämiseen ja yhteisön sietokyvyn parantamiseen.
- 3) Hillintä. Lähetysseuran ilmastotyöhön kuuluvat päästöjen vähentäminen, hiilinielujen vahvistaminen ja puhtaiden energioiden edistäminen. Toteutamme ympäristöohjelmaamme ja siihen kuuluvaa oman toiminnan hiilineutraaliustavoitetta.

- 4) Vaikuttamistyössämme pyrimme tunnistamaan ilmastopolitiikan ja -rahoituksen arkkitehtuurista keskeisimmät päätöksentekoprosessit ja foorumit. Haluamme edistää oikeudenmukaisia ratkaisuja, jotka kurrottavat yli maantieteellisten etäisyyksien ja hallinnonrajojen.
- 5) Ilmastotyössämme vammaiset ja muut haavoittuvat ihmisryhmät ovat aktiivisia toimijoita. Sukupuolten välinen oikeudenmukaisuus on systemaattinen osa ilmastotyötämme ja haluamme tukea kumppaneitamme osallistumaan ilmastoliikkeeseen.

Lisäksi kiinnitämme huomiota vaikuttavimpiin ilmastotoimiin ja vertaisoppimiseen. Huomioimme ilmastokestävyyden systemaattisesti ohjelmasuunnittelu-, seuranta- ja hanketyön eri vaiheissa vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Olemme avoimia uusille ilmastotyön kumppanuuksille ja rahoitusmahdollisuuksille.

Lähetysseuran lisäarvo

Vahvuutemme on, että teemme työtä muun muassa kirkkojen ja uskopohjaisten organisaatioiden kanssa. Ilmastotyömme on vaikuttavaa (Fingo 2024). Kirkko on lähellä yhteisöä ja elää mukana yhteisöön vaikuttavissa haasteissa. Siksi kirkkoilla ja kirkollisilla toimijoilla on ilmastokestävyyden edistämässä mahdollisuudet vaikuttaa paitsi ruohonjuuritasolla niin vaikuttamistyön kautta laajemmin yhteiskunnassa. Ilmastotuhojen kohdatessa kirkot tarjoavat hengellistä ja yhteisöllistä tukea tuhojen uhreille ja auttavat jälleenrakennuksessa. Maailmanlaajuiseen kirkkojen verkostoon Act Allianceen ja sen erilaisiin työryhmiin osallistuminen on tärkein välineemme ilmastovaikuttamisessa globaalisti.

Tukemamme ilmastotyö on yhteisöpohjaista ja paikallisesti johdettua. Parhaat käytännöt ilmastokestävyyden edistämiseksi ovat useiden kumppaniorganisaatioiden hyviksi havaitsemia ja olosuhteisiin sopivia. Lisäämme yhteisöjen keinovalikoimaa kohdata ilmastonmuutoksen vaikutukset toimiviksi havaittujen ja tietoon perustuvien keinojen avulla. Lisäksi tuemme ilmastotuhoista toipumisessa ja tarjoamme vaihtoehtoja elinkeinojen harjoittamiseen perinteisten elinkeinojen ohella. Lähetysseuran ilmastotyössä tuemme erityisesti naisten ja vammaisten ihmisten mahdollisuuksia kohdata ilmastokriisi aktiivisina toimijoina, sillä ilmastonmuutoksen vaikutukset heihin ovat muuta yhteisöä suurempia.

Toteutamme omaa ympäristöohjelmaamme läpileikkaavasti. Otamme oppia ja kuuntelemme kumppaneitamme, jotta voimme yhdessä vahvistaa kykyämme ja luottamustamme luoda kestävä tulevaisuus yhteisössämme.

Viittaukset

ACT (2024) Act Alliance Climate Justice. Viitattu 10.9.2024. Saatavissa [CLIMATE JUSTICE - ACT Alliance](#)

CBD (2024) Convention on Biological Diversity. Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework. Saatavilla <https://www.cbd.int/gbf>

Fingo (2024) Reiluja ratkaisuja ilmastokriisin torjumiseen. Kartoitus järjestöjen ilmastotyöstä. Viitattu 30.10.2023. Saatavissa <https://felm.suomenlahetusseura.fi/selvitys-suomalaisten-jarjestojen-ilmastotyö-erottuu-rajusti-muista-suomen-ilmastorahoituksen-toteuttajista/>

IPCC (2023) Synthesis Report for the 6th Assessment Report. Viitattu 27.9.2024. Saatavissa https://www.ipcc.ch/report/ar6/syr/downloads/report/IPCC_AR6_SYR_SPM.pdf

Kirkon energia- ja ilmastostrategia (2019) Hiilineutraali kirkko. Viitattu 4.9.2024. Saatavissa [Hiilineutraali kirkko - EVL Plus](#)

Kirkon ympäristödiplomi (2021) Käsikirja. Viitattu 5.9.2024. Saatavissa [Kirkon ympäristödiplomien käsikirja - evl.fi](#)

Konapala ym. (2020) In Nature Communications 20 June 2020. Climate change will affect global water availability through compounding changes in seasonal precipitation and evaporation. Viitattu 4.9.2024. Saatavissa

<https://www.nature.com/articles/s41467-020-16757-w?fromPaywallRec=true>

Lenton ym. (2019) Climate tipping points — too risky to bet against. Nature Magazine. Lainattu Wikipediasta

https://fi.wikipedia.org/wiki/Ilmaston_keikahduspisteet , viitattu 4.9.2024.

LWF (2024) Creation not for sale. Climate Justice. Viitattu 10.9.2024. Saatavissa [Climate Justice | The Lutheran World Federation](#)

Nauman ym. (2018) Global Changes in Drought Conditions Under Different Levels of Warming. Geophysical Research Letter 26 March 2018. Viitattu 5.9.2024. Saatavissa <https://agupubs.onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/2017GL076521>

OHCHR (2019) Analytical study on the promotion and protection of the rights of persons with disabilities in the context of climate change. Saatavissa: <https://www.ohchr.org/en/climate-change/impact-climate-change-rights-persons-disabilities>

Our World in data (2024) CO2 Emissions. Viitattu 4.9.2024. Saatavissa [https://ourworldindata.org/co2-emissions#:~:text=How%20have%20global%20emissions%20of%20carbon%20dioxide%20\(CO%20\)%20changed#:~:text=How%20have%20global%20emissions%20of%20carbon%20dioxide%20\(CO%20\)%20changed](https://ourworldindata.org/co2-emissions#:~:text=How%20have%20global%20emissions%20of%20carbon%20dioxide%20(CO%20)%20changed#:~:text=How%20have%20global%20emissions%20of%20carbon%20dioxide%20(CO%20)%20changed)

Suomen Lähetysseura (2015) Elämään ja oikeudenmukaisuuteen. Suomen Lähetysseuran toiminnan teologinen perusta ja periaatteet 2015:11-12. Viitattu 30.9.2024, saatavissa https://felm.suomenlahetykseura.fi/wp-content/uploads/2017/06/Teologinen_asiakirja_Suomen-L%C3%A4hetysseura.pdf#:~:text=Kun%20Suomen%20L%C3%A4hetysseura%20sanoittaa

Suomen Lähetysseura (2024a) Päivitetty strategia 2024. Viitattu 25.11.2024, saatavissa <https://felm.suomenlahetykseura.fi/suomen-lahetykseura/kuinka-toimimme/strategia-ja-arvot/>

Suomen Lähetysseura (2024b) Ympäristödiplomi. Viitattu 10.10.2024. Saatavissa <https://felm.suomenlahetykseura.fi/suomen-lahetykseura/kuinka-toimimme/ymparistodiplomi/>

UN (2024 a) Meeting Coverage and Press Release, 24th Sep. Saatavissa [Meetings Coverage and Press Releases](#) . Viitattu 2.10.2024

UN (2024 b) The 17 goals. Viitattu 17.9.2024. Saatavissa [THE 17 GOALS | Sustainable Development \(un.org\)](#)

UNFCCC (2024) What is Paris Agreement. Saatavilla <https://unfccc.int/process-and-meetings/the-paris-agreement>

UNFCCC (2022) Conflict and climate. Saatavissa <https://unfccc.int/news/conflict-and-climate>

UNDRR (2021) UN Office for Disaster Risk Reduction. GAR Special Report on Drought. Summary for policymakers.

Viitattu 14.10.2024. Saatavissa <https://www.undrr.org/publication/gar-special-report-drought-2021>

UNDRR (2024) Disaster Risk Reduction. Viitattu 30.9.2024. Saatavissa [What is the Sendai Framework for Disaster Risk Reduction? | UNDRR](#)

World vision (2024) Climate change, the affects on children. Saatavissa <https://www.worldvision.com.au/global-issues/work-we-do/climate-change/climate-change-the-effects-on-children>

YK-liitto (2024) YK:n kehitysyhteistyö, Suomen YL-liitto. Viitattu 25.11.2024, saatavissa <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/kehitysyhteistyoykn-kehitysyhteistyoy>